

Onderwerp Stand van zaken Aardgasvrije wijken 2020
Steller Anne Venema

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 83 86
Datum 04-11-2020

Bijlage(n) 2

Kenmerk

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken van het behalen van onze doelstelling om in 2035 een aardgasvrije gemeente te zijn. In deze brief gaan wij in op:

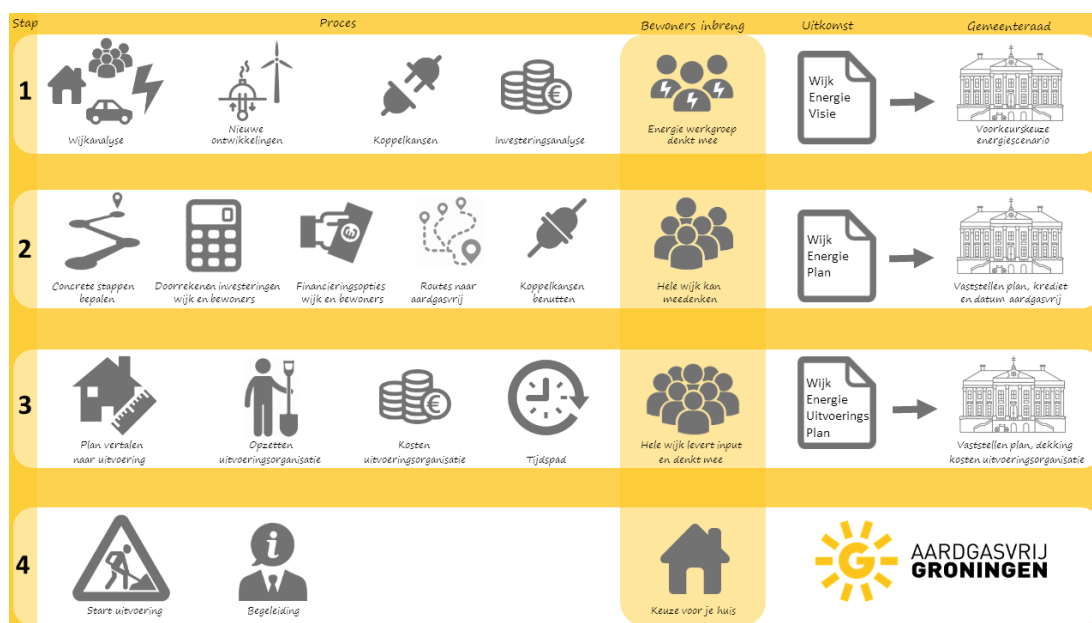
- de Wijkenergieaanpak;
- het Energieloket Groningen en RRE-regeling;
- de Proeftuin Aardgasvrije Wijken Paddepoel/Selwerd & De Wijert;
- de afhandeling van de motie “Klimaatmaatregelen particuliere verhuur” van 25 september 2019.

Wijkenergieaanpak

Met de vaststelling van de Transitievisie Warmte “Stap voor Stap naar aardgasvrije wijken en dorpen – strategie en aanpak” op 25 september 2019 is een start gemaakt met een wijkgerichte aanpak om bestaande woningen aardgasvrij te maken. In een aantal wijken en dorpen is samen met buurt en dorpsinitiatieven, gewerkt aan wijkenergievisies en -plannen om woningen van het aardgas te halen. De aanpak, oftewel het proces om te komen tot een aardgasvrije buurt of dorp, wordt in de afbeelding op de volgende pagina schematisch weergegeven.

Onze wijkenergieaanpak is een goede methodiek gebleken om bewoners actief in het proces te betrekken. Het stelt bewoners in staat om zelf al aan de slag te gaan met verduurzaming van hun woning en buurt. Dankzij de intensieve ondersteuning vanuit de gemeente zijn de initiatieven in deze buurten en dorpen beter georganiseerd, hebben ze meer slagkracht en zijn ze gestart met talloze projecten op het gebied van isolatie, energiebesparing en zonnepanelen.

Zo is het dorpsinitiatief Duurzaam Glimmen begonnen met de realisatie van een collectief zonnepark. Hier zijn de SDE+ subsidie en vergunning verleend, is de financiering rond en wordt inmiddels begonnen met de voorbereidende werkzaamheden. In de Noorderplantsoenbuurt wordt gewerkt aan een studenten-challenge die deze winter plaats gaat vinden. Inzet is om studenten te stimuleren energie te laten besparen. In Reitdiep starten ze een collectieve inkoopactie voor warmtepompen, isolatie en zonnepanelen en in Paddepoel heeft het initiatief 050 Buurtwarmte de haalbaarheid van een buurtwarmtenet onderzocht en wordt dit concept verder opgeschaald naar Vinkhuizen en Selwerd. Verderop in deze brief meer daarover.

De financiële mogelijkheden vanuit de RRE-regeling (zie ook verderop in de deze brief) hebben het mogelijk gemaakt om gemeentebreed op te schalen. Vanuit het energieloket bieden we ondersteuning aan meerdere initiatieven in de gemeente. Het zetten van eerste stappen is daarmee niet uitsluitend weggelegd voor de wijken en dorpen waarin een begin is gemaakt met de wijkenergieaanpak.

De wijkenergieaanpak is daarmee verschoven van intensieve ondersteuning vanuit de gemeente aan enkele initiatieven/buurtten, naar het ondersteunen van alle energie-initiatieven die er in de gemeente zijn onder de vlag van het gemeentelijk energieloket.

Met de vaststelling van de Transitievisie Warmte is besloten dat Paddepoel, Vinkhuizen en Selwerd voor 2030 aardgasvrij zullen zijn. Dat betekent dat we deze wijken prioriteit geven en deze wijken intensiever begeleiden om te zorgen dat er een door bewoners gedragen plan komt waarmee alle woningen in die wijken aardgasvrij kunnen worden gemaakt. Doel is de woonlasten niet te laten stijgen, zodat we mogelijke energiearmoede tegengaan.

Werkplan Wijkenergieaanpak 2021

Zoals in deze brief duidelijk wordt, gebeurt er van alles in onze gemeente en zijn er tientallen wijken en dorpen actief bezig om te verduurzamen. In de bijlage vindt u het Werkplan Wijkenergieaanpak 2021, waarin de projecten en activiteiten beschreven staan vanuit de wijkenergieaanpak.

Warmtetransitieplan

Veel zaken zijn echter wijkoverstijgend en dienen gemeentebreed te worden uitgewerkt. De huidige Transitievisie Warmte vormt de basis voor het Warmtetransitieplan, welke medio 2021 aan uw raad zal worden voorgelegd. In dit plan wordt voor de hele stad in beeld gebracht welke concrete opgaven er voor de komende periode liggen op het gebied van warmte-infrastructuur, -bronnen, elektranetwerken, netcapaciteit en buffer- en opslagvermogen, alsmede de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Hoe en waar deze gerealiseerd moeten worden en welke financiële opgave daarmee is gemoeid. Ook zal inzicht worden verschaft in de organisatie, de governance, de aanpak en de financiering. Dit plan wordt vervolgens iedere 2 á 3 jaar geactualiseerd.

Energieloket Groningen en RRE-regeling

Het Energieloket Groningen is een onafhankelijk en gratis loket dat alle Groningse woningeigenaren stimuleert en concreet helpt in hun stap richting verduurzaming en is vanaf februari 2020 van start gegaan. Het loket (de opvolger van Groningen woont SLIM) is een initiatief van alle gemeenten in de provincie Groningen. In de uitvoering wordt samengewerkt met Grunneger Power en KAW. Tevens vindt afstemming plaats met het sociaal domein en de gebiedsteams, de projectteams van de wijk- en dorpsvernieuwing/wijkenergieplannen en uiteraard met de buurtinitiatieven.

Het Energieloket kan worden gezien als een gereedschapskist die bestaat uit een aanpak waarbij gebruik kan worden gemaakt van een basisloket (online en offline) en een menukaart met acties. Daarnaast kan onderscheid worden gemaakt tussen een individuele en collectieve aanpak. Het loket is bereikbaar via de website:

<https://energieloket-groningen.nl/>. Concreet ziet de gereedschapskist er als volgt uit:

RRE-regeling

Door de subsidieregeling Reductie Energiegebruik (RRE) heeft de gemeente € 1,26 miljoen van het Rijk ontvangen om huiseigenaren te stimuleren tot kleine energiebesparende maatregelen in huis en om advies te geven aan huiseigenaren over andere energiebesparende maatregelen, zoals dak-, raam- of gevelisolatie. De gemeenteraad heeft bij de begrotingsbehandeling ingestemd met een amendement om daarnaast € 140.000 beschikbaar te stellen om ook mensen met een kleine portemonnee in staat te stellen energiebesparende maatregelen te treffen.

De RRE-regeling maakt het mogelijk dat door het energieloket, naast het helpen van huiseigenaren via een online loket, talloze aanvullende acties worden uitgevoerd waar ook andere doelgroepen van profiteren. Dankzij de regeling kunnen we bewoners, woning-eigenaren en initiatieven in de hele gemeente ondersteunen om de belangrijkste eerste stappen richting aardgasvrij te zetten.

Met de RRE-regeling en de aanvullende bijdrage van de raad zijn in de afgelopen periode de volgende zaken gerealiseerd:

Activiteit uit de RRE-aanvraag	Doelstelling per 31 maart 2021	Stand van zaken Per 1 oktober 2020
Inzetten van wijkenergiecoaches	20-25 coaches werven en opleiden 3.000 gesprekken	25 coaches (op vrijwillige basis) 7 coaches (participatiebanen) 100 gesprekken
Deelnemers junior-energiecoaches	500 juniorenergiecoaches	Ronde 1 voorjaar 2020: 189 deelnemers Ronde 2 najaar 2020: 180 deelnemers Ronde 3 in 2021
Bijeenkomsten	10 bewonersavonden 1.000 bewoners aanwezig	18 (kleine) bijeenkomsten in de wijken 6 'webinars' per thema 6 workshop per thema 685 bewoners aanwezig Extra inzet op 'webinars' in najaar 2020
Warmtebeelden incl. advies	500 bewoners ontvangen advies	546 bewoners hebben advies ontvangen In winter 20/21 van 1.000 woningen warmtebeelden maken
Kleine maatregelpakketten	9.000 pakketten t.w.v. 50 euro verspreiden via vouchersysteem of energiecoach	150 pakketten zijn verspreid via energiecoaches en bij bijeenkomsten Vouchers worden vanaf oktober verspreid
Collectieve inkoopactie (isolatie, warmtepompen en zonnepanelen)	Geen aantallen benoemd	Inkoopacties start in november (doel: 200 maatregelen)

Uit de tabel blijkt dat we volop bezig zijn met de uitvoering, hoewel daar door de coronacrisis wel enige vertraging in is opgelopen. Zo hebben de energiecoaches nog niet alle gesprekken kunnen voeren en was het organiseren van bijeenkomsten in de wijken niet mogelijk. De focus is daarom verlegd naar het organiseren van 'webinars' en kleine bijeenkomsten om de bewoners alsnog te kunnen bereiken.

Om gemeenten tegemoet te komen in de belemmeringen door coronacrisis is door BZK de einddatum waarvoor de werkzaamheden afgerond moeten zijn, met drie maanden verlengd tot 31 maart 2021.

RRE voor huur- en koopwoningen

In vervolg op de regeling van 2019 zal in 2020 een vergelijkbare regeling worden geopend. Daar waar huurwoningen in de eerste regeling waren uitgesloten zal de nieuwe regeling gericht zijn op zowel huur- als koopwoningen. Het gaat weer om kleine maatregelen en advies die snel kunnen worden uitgevoerd. Hiervoor zal ook, in samenwerking met de woningcorporaties, een aanvraag worden ingediend en de uitvoering zal in 2021 plaatsvinden.

Voortzetting ondersteuning acties RRE-Regeling

De acties en projecten die dankzij de RRE-regeling vanuit het Energieloket kunnen worden uitgevoerd kunnen we tot en met 2021 voortzetten. Dit voorziet in een sterke behoefte en vanwege de verwachte stijging van de energieprijzen zal deze behoefte alleen maar toenemen. Het is van belang om nu al na te denken over hoe het Energieloket en de acties en campagnes ook na 2021 voortgezet kunnen worden.

Proeftuin Aardgasvrije Wijk

De landelijke proeftuinen Aardgasvrije Wijken krijgen de laatste tijd veel aandacht in de media, omdat de meeste projecten nog niet zo voortvarend verlopen als gehoopt. Wij herkennen ons in het feit dat een wijk van het aardgas halen een forse opgave is, maar tegelijkertijd leren we veel in onze proeftuin en zien we volop kansen om onze doelstellingen te behalen.

Een deel van Selwerd en Paddepoel, met in totaal zo'n 500 woningen, is onze landelijke proeftuin aardgasvrije wijken. Hiervoor heeft de gemeente vanuit het programma Proeftuinen Aardgasvrije Wijken een rijksbijdrage van € 5,3 miljoen ontvangen. Beide wijken zijn in de Transitievisie Warmte die in september vorig jaar door u raad is vastgesteld, aangewezen als warmtenetwijken. Deze rijksbijdrage willen we nadrukkelijk niet inzetten om enkel die 500 woningen binnen het gebied met behulp van subsidie aardgasvrij te krijgen. De bijdrage willen we juist ook inzetten om ervoor te zorgen dat alle woningen in die wijken aardgasvrij kunnen worden.

Op dit moment werkt WarmteStad aan de aansluiting van 10.800 woningequivalenten op het warmtenet verspreid over het noorden van de stad. Het betreft hier voornamelijk corporatiewoningen met een centraal ketelhuis. De proeftuin richt zich daarom nadrukkelijk op de woningen die nu buiten de huidige opdracht van WarmteStad vallen.

Met name voor grondgebonden woningen is de business case complex. Het ontbreekt op dit moment aan de instrumenten (financiering / ontzorging / garanties / techniek) om deze woningen woonlastenneutraal aardgasvrij te maken. Naar aanleiding hiervan hebben wij gekozen voor een aanpak waarbij wij ons richten op het realiseren van de noodzakelijke randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden hebben een onderlinge correlatie en kunnen in veel gevallen niet los van elkaar worden gezien. Dit komt terug in het Warmtetransitieplan welke medio 2021 aan uw raad wordt voorgelegd.

Samenwerking 050 Buurtwarmte

In 2019 is vanuit Paddepoel Energiek, Grunneger Power en Shell, verenigd in stichting 050 Buurtwarmte, gestart met een onderzoek om middels een coöperatie te komen tot een zelfstandig warmtenet voor de 450 (grondgebonden) woningen in Paddepoel. De resultaten van dit onderzoek zijn in november 2019 aan de bewoners en de gemeente gepresenteerd. Deze resultaten waren zeer interessant, maar mede als gevolg van de schaal (450 woningen) was het project financieel niet haalbaar zonder steun vanuit de gemeente. Vanuit 050 Buurtwarmte werd daarom gevraagd om onze proeftuingelden in te zetten om hun initiatief te realiseren. Dit past echter niet bij onze doelstelling van de proeftuin om een veel groter gebied aardgasvrij te maken. Bovendien is het concept met deze schaal niet te kopiëren naar andere wijken zonder dat daar wederom forse subsidie voor nodig is.

In overleg met Grunneger Power hebben we gekeken hoe we vervolg kunnen geven aan het traject en daarbij te kiezen voor de juiste schaalgrootte die past bij onze doelstellingen. Vanuit de proeftuin gaan we dit traject opschalen van 450 naar 3.000 woningen in delen van Paddepoel, Selwerd en Vinkhuizen. Hier zetten we in eerste instantie € 200.000 van onze rijksbijdrage voor in. De stichting 050 Buurtwarmte is opgeheven en het project is in deze fase ondergebracht bij Grunneger Power, waarbij wij als gemeente de regie voeren. Ook Shell levert wederom een bijdrage in de vorm van kennis en expertise.

Voor veel bewoners van het oorspronkelijke projectgebied kwam deze opschaling als een verrassing en sommigen waren hierover teleurgesteld, onder andere vanwege de gebrekkige communicatie hierover. Toch snapt een groot deel van de bewoners ook dat opschaling nodig is om het project te doen slagen, maar zijn ze bezorgd over hun rol en of dit nog wel hun project is. Samen met Grunneger Power werken we aan het herstel van vertrouwen en kijken we samen met deze bewoners hoe we de organisatie het beste kunnen vormgeven waarbij zij een centrale rol krijgen en kunnen meedenken en meebeslissen. Hiervoor zijn in augustus en september drie buurtbijeenkomsten georganiseerd in Paddepoel en verschillende buurtbewoners hebben na afloop aangegeven mee te willen denken en doen in het traject.

Wat de komende periode concreet uitgewerkt wordt is:

- Verder verkennen en uitwerken opschaling resultaten 050 Buurtwarmte;
- Definitief ontwerp warmtesysteem en businesscase voor Paddepoel, Selwerd en Vinkhuizen;
- Vormgeven governance; samenwerking tussen partijen zoals gemeente, Grunneger Power, bewoners, Paddepoel Energiek en WarmteStad;
- Realisatie van een demohuis met daarin de technieken die we i.c.m. het buurtwarmtenet willen toepassen.

Praktisch

Ondanks dat wij op dit moment in het 050 Buurtwarmte traject voornamelijk nog de haalbaarheid aan het onderzoeken zijn, gaan we ook al concreet aan de slag in Selwerd, zoals bij de aanleg van het huidige warmtetracé door WarmteStad. Een deel van de proeftuingelden willen we inzetten om de aanleg van het warmtetracé voor te financieren. Het gaat dan om de volgende projecten die nog in ontwikkeling zijn:

- Pilot De Larix
De Larix is een klein buurtje in Selwerd bestaande uit particuliere grondgebonden woningen. Het hoofdtracé van het warmtenet van WarmteStad komt direct langs deze woningen. Dit biedt de kans om deze woningen ook aan te sluiten. De straat gaat immers toch open. Om dit mogelijk te maken wordt een subnet aan het tracé van WarmteStad gekoppeld om van daaruit de woningen aan te sluiten. De aanleg hiervan wordt gecombineerd met de herinrichting van de openbare ruimte.
- Pilot Selwerd Zuid
In Selwerd Zuid wordt in 2021 de openbare ruimte opnieuw ingericht. Omdat dan de straten open zijn, is de insteek dit moment te benutten om alvast een ‘backbone’ van een warmtenet aan te leggen. Dit om te voorkomen dat binnen een aantal jaren opnieuw de straten open moeten voor de aanleg hiervan. WarmteStad zal deze ‘backbone’ aanleggen, inclusief de verbinding tussen Selwerd Zuid en de Eglantier. Samen met Grunneger Power wordt een werkwijze ontwikkeld om de afzonderlijke straten/ woonblokken hierop aan te sluiten.

In beide pilots zijn bewoners actief betrokken. Dit doen we vanuit de wijkvernieuwing Sunny Selwerd samen met Grunneger Power en WarmteStad.

Proeftuin De Wijert

De Wijert is door de Rijksoverheid geselecteerd als aardgasvrije proeftuin. Met een tweede aardgasvrije proeftuin in onze gemeente krijgen we erkenning als koploper in het aardgasvrij maken van wijken. Met de rijksbijdrage van vier miljoen euro kan het voorwerk gedaan worden in het noordelijke deel van De Wijert om deze uiteindelijk op een warmtenet aan te sluiten. De aanleg van een warmtenet in De Wijert staat na 2030 gepland.

De Wijert is één van de vier wijkvernieuwingswijken in de stad. In de Wijert hebben bewoners, ondernemers, scholen, woningcorporaties, de gemeente en andere organisaties met elkaar afgesproken om samen te werken aan een vitale en leefbare wijk onder de noemer Wijkdeal De Wijert. Samen met alle in de wijk betrokken partijen wordt binnen het samenwerkingsverband Wijkdeal De Wijert gewerkt aan een betaalbare en daarmee toegankelijke overgang naar een aardgasvrije wijk.

Motie ‘Klimaatmaatregelen particuliere verhuur’

Uw raad heeft vorig jaar tijdens de bespreking van het raadsvoorstel van de Transitievisie Warmte ‘Stap voor stap naar aardgasvrije wijken en dorpen’ op 25 september 2019 de motie ‘Klimaatmaatregelen particuliere verhuur’ aangenomen (bijgevoegd). Hierin heeft u ons verzocht alle mogelijke middelen in te zetten om ervoor te zorgen dat verhuurders energiemaatregelen gaan nemen en hierop beleid te ontwikkelen. Ook verzocht u ons om bij het Rijk te pleiten voor normen voor de verduurzaming van particuliere huurwoningen. Onderstaand informeren wij u over de afhandeling van de motie.

Terecht wordt door u geconstateerd dat een substantieel deel van de woningvoorraad in het bezit is van particuliere verhuurders. Het is daarom van belang dat ook zij gaan verduurzamen zodat we gezamenlijk de noodzakelijke stappen zetten om de uiteindelijke ambitie om in 2035 CO₂-neutraal te zijn, gaan behalen. Verschillende maatregelen gaan we treffen om particuliere verhuurders tot actie te laten overgaan. Allereerst gaan we in 2021 met particuliere verhuurders in gesprek via de vereniging Vastgoed Belang, zodat dit onderwerp op de agenda komt. Daarnaast zijn we reeds verschillende activiteiten gestart waar ook particuliere verhuurders en de huurders aan mee kunnen doen. Mede dankzij onze lobby bij het Rijk wordt regelgeving aangepast waardoor er prikkels ontstaan voor verhuurders om te verduurzamen.

Ondersteuning vanuit Energieloket

Zoals eerder in deze brief is aangegeven, wordt onze wijkenergieaanpak vooral stimulerend ingestoken. De particuliere verhuurders worden in die aanpak meegenomen. Vanuit het Energieloket bedienen we verschillende doelgroepen zoals woningeigenaren, monumenten, VvE's, studentenwoningen, et cetera. Ook de particuliere verhuur is één van de doelgroepen.

Er worden diverse activiteiten georganiseerd waar deze doelgroep aan mee kan doen zoals de collectieve inkoopacties van spouwmuur- en vloerisolatie, zonnepanelen en warmtepompen. Daarnaast werken we, zoals eerder genoemd, aan financieringsmogelijkheden voor iedereen. Doel is dat zowel huurders als verhuurders hiervan kunnen profiteren.

Prestatieafspraken woningcorporaties

In tegenstelling tot de particuliere verhuur worden met de woningcorporaties prestatieafspraken gemaakt. In deze afspraken is onder meer afgesproken dat verduurzaming niet leidt tot een zodanige stijging van de huur dat de woning niet meer sociaal verhuurd kan worden. Dit draagt bij aan de haalbare en betaalbare energietransitie die het college voor ogen heeft en gaat op termijn energiearmoede tegen.

Woningwaarderingstelsel

Bij huurwoningen in particulier bezit heeft de gemeente echter geen instrumenten om in te grijpen, daar is het woningwaarderingstelsel (WWS) leidend. Er is dan ook herhaaldelijk door ons bij het Rijk erop aangedrongen dat het WWS zo ingericht wordt dat het de verduurzaming versnelt in plaats van vertraagt. Ons uitgangspunt is dat verduurzaming van een huurwoning geen hogere woonlasten oplevert. Dat de huidige opzet van het WWS niet altijd leidt tot versnelling van de verduurzaming van huurwoningen heeft inmiddels ook de aandacht van het Rijk en belanghebbenden in het veld. Daarom is onder andere de volgende tekst opgenomen in het Klimaatakkoord – hoofdstuk Gebouwde omgeving, pagina 20:

“Huurprijsregelgeving, waaronder het woningwaarderingstelsel. De regelgeving zal zodanig worden aangepast dat deze de juiste prikkels geeft om woningen te renoveren naar de standaard. Daarnaast zal de regelgeving uitgaan van een gestandaardiseerde woonlastenbenadering, waardoor verhuurders kosten in rekening kunnen brengen die gelijk zijn aan de verlaging van de energielasten van de huurder.”

Vergunningen

In uw motie stelt u dat wij eisen kunnen stellen aan (kamer)verhuur en worden wij verzocht alle mogelijke middelen in te zetten om verhuurders energiemaatregelen te laten nemen. Wij zien op dit moment echter geen mogelijkheden om energiemaatregelen middels vergunningen te kunnen afdwingen. Ten eerste zijn alle kamerverhuurpanden al vergund en kunnen er aan bestaande vergunningen geen nieuwe voorwaarden worden gehangen. Ten tweede heeft de gemeente geen wettelijke regelingen om dit af te dwingen.

Onderzoek PBL

Om meer inzicht te krijgen in de motieven en overwegingen van particuliere verhuurders om de huurwoningen te verduurzamen is op 9 juni 2020 is het rapport ‘Labelstapjes, huursprongen?’ van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) verschenen.

Heel Nederland staat voor een enorme verduurzamingsopgave: de komende 30 jaar moeten veel woningen energiezuiniger worden. Particuliere verhuurders blijven echter nog achter bij de inspanning die de woningcorporaties wel leveren.

Hoewel het nog niet snel genoeg gaat zijn er wel particuliere verhuurders die verduurzamen. Zij doen dit voornamelijk om financiële redenen, maar ook omdat ze verwachten dat de overheid met strengere regels gaat komen die ze graag voor willen zijn. De belangrijkste overweging van particuliere verhuurders is dat de woningen met een hoger energielabel nu en op de lange termijn beter verhuurbaar zijn, omdat ze comfortabeler zijn en de energierekening voor de huurder lager is. Bij een deel van de verhuurders is het urgentiebesef om te verduurzamen dus wel degelijk aanwezig. Bij de overige verhuurders proberen we dit urgentiebesef te stimuleren door met ze in gesprek te gaan.

Tot slot

Zoals u in deze brief heeft kunnen lezen worden er in de hele gemeente stappen gezet richting een aardgasvrije gemeente in 2035 waar alle woningen op een duurzame en betaalbare manier worden verwarmd. Tegelijkertijd moeten we ook concluderen dat er nog veel werk te verzetten is en dat we volop op dit thema moeten blijven inzetten om onze doelstelling te behalen. Komend jaar komen we hier bij u op terug met het Warmtetransitieplan, wat een essentieel onderdeel vormt van onze aanpak om uiteindelijk iedere woning in onze gemeente aardgasvrij te kunnen maken. Ook zullen we u periodiek op de hoogte blijven houden van alle ontwikkelingen op het gebied van aardgasvrije wijken.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Volgvel 10